

Η ΕΥΤΕΡΗ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλάδ. 74.

Τόμος. Δ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 45 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1850

Ο ΔΟΥΛΟΣ. ΔΙΗΓΗΜΑ.

Συνέχεια και τέλος (ιδ. φυλ. 62, 63.)

Ἡ νύξ ἦδη παρήλθε μετὰ τὰς μυστικὰς αὐτὰς συνομιλίας καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν, ὅτε ἦλθε κατὰ νοῦν τῆς Νόρβας, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν δέσποιαν τῆς. Τὸ τέκνον τῆς ἠθέλησε νὰ τὴν συντροφεύσῃ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ τὸ ἐδέχθη. Ἀμφότεροι δὲ τὸ Καλιὸν ὄρος καταβαίνοντες, εἶδον στίφος δούλων παρα τινος ἀπελευθέρου ὀδηγουμένων. Εἰς τὴν θείαν αὐτῶν ἡ Νόρβα ἐστάθη περίφοβος καὶ εἶπεν· « αὐτοὶ εἶναι οἱ οἰκέται τῆς Μετέλλας. » Δὲν ἤρῃσαν οἱ δούλοι αὐτοὶ ν' ἀναγνωρίσουν τὴν Νόρβαν καὶ πάραυτα δραμόντες τὴν περιεκυκλώσαν.

« Σὲ ἐπίσασαμεν τέλος πάντων, » τὴν εἶπεν ὁ ἀπελευθέρου.

— Τί θέλεις νὰ εἰπῆς μετὰ τοῦτο; ἐφώναξεν ἡ Νόρβα.

— Δὲν ἔφυγες ἀπὸ τὸν οἶκον τῆς Δεσποίνης ἡμῶν;

— Ἄλλ' ἐπέστρεφον ἦδη εἰς αὐτήν!

Ὁ ἀπελευθέρου ἐξεκαρδίσθη γελῶν.

— Ὅλοι οἱ δούλοι αὐτὰ λέγουσιν ὅταν φεύγουσιν, παρετήρησεν αὐτὸς.

« Δέσατέ τὴν τὰς χεῖρας ἐπάρατέ τὴν »

Ἡ Νόρβα ἠθέλησε νὰ ἐξηγηθῇ· ἀλλὰ τὴν ἐπέταξαν σιωπῇ. Ὁ Ἀρβίνος δὲν ἐδύνατο καὶ αὐτὸς νὰ τοὺς καταπέισῃ νὰ τὸν ἀκούσουν, καὶ ἔσυρον τὴν ἀθλίαν μητέρα τοῦ ἀπέναντι τῶν προσπαθειῶν τοῦ.

— Τί μέλλετε νὰ πράξετε; ἠρώτησε τὸ τέκνον φρίσσειν εἰς τὸ θέαμα τοῦτο!

— Δὲν γνωρίζεις τί περιμένει τοὺς φυγάδας δούλους; Διὰ νὰ μὴ ὑποπέσουν ἐκ νέου εἰς τὸ ἴδιον ἀμάχημα, τοὺς σημειοῦν εἰς τὸ μέτωπον με πεπρακτωμένον σίδηρον.

Ὁ Ἀρβίνος ἄρῃσε κραυγὴν εἰς τὸ ἀκουσμα τοῦτο. — Εἶναι ἀδύνατον, λέγει, ἐγὼ θὰ ἔλθω νὰ ἴδω τὴν δέσποιαν ἡμῶν καὶ θέλω πέσει εἰς τοὺς πόδας τῆς.

— Καὶ σὺ θέλεις παθεῖν τ' αὐτὰ ἐὰν ἤθελες τολμήσῃ νὰ τὴν ἐνοχλήσῃς, ἐπανελάβεν ὁ ἀπελευθέρου.

— Ἐγὼ! ἀπεκρίθη τὸ τέκνον.

— Μάλιστα, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἐπὶ τῇ ἀποζημιώσει τοῦ δεσπότη σου, διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ γενομένην προσβολήν. Καὶ δὲν γνωρίζεις ὅτι ὁ δούλος δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὲν ἐν ἀγγεῖον ἄξιον τινα

ἔχον; ἐὰν τὸ ἀγγεῖον αὐτὸ ἤθελέ τις τὸ βράγισαι ἢ τὸ σπᾶσαι ἀποζημιώσει τὸν κύριον, καὶ τὰ πάντα συμβιβάζονται.

— Ἄφῃσέ με, ἀφῃσέ με ἐκραύασεν ἡ μήτηρ κατατρομαγμένη. Ἄλλ' ὁ Ἄρβινς δὲν τὴν ἤκουεν ὅλοι δὲ ὁμοῦ ἐφθασαν εἰς τὴν κατοικίαν τῆς Μετέλλας. Ἡ γυνὴ ἀκόμη δὲν εἶχεν ἐπιτρέψει, ἀλλ' ἐν τούτοις εἰδοποίησαν τὸν ἐπιστάτην ὅστις κατέβη διὰ τὴν μάθη τι τρέχει. Εἰς μάτην δὲ ὁ Ἄρβινς ἐπροσπάθησε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ ἀπευθύνη τὴν παραμικρὰν παρακλήσιν ὑπὲρ τῆς μητρός του, σκληρότατα τὸν ἀπέβαλε. — Δὲν μένει λοιπὸν εἰς ἐμὲ κανὲν μέσον διὰ νὰ σώσω τὴν μητέρα μου; ἠρώτησε τὸ τέκνον ἀπηλπισμένον.

— Ἀγοράσέ την, ἀπεκρίθη ὁ ἐπιστάτης μὲ εἰρωνείαν.

— Νὰ τὴν ἀγοράσω· ἐπαρέλαβεν ὁ Ἄρβινς· «καὶ δύναται δοῦλος ἕτερον δοῦλον ν' ἀγοράσῃ;

— «Καὶ δὲν γνωρίζεις λοιπὸν, τὸν εἶπεν, αὐτὸ ἐστὶ τοποτηρητής;»

Τότε ἐνθυμήθη τὸ τέκνον αὐτὸ ὅτι μεταξὺ τῶν συντρόφων του εἶχον τινὲς δούλους ὑπὸ τὰς διαταγὰς των, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἄφιναν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δυσκολωτέρας καὶ βαναυσωτέρας ὑπηρεσίας· ἀλλ' ἠγνόει τοῦτο, ὅτι οἱ δούλοι αὐτοὶ εἶχον ἀποκτηθῆ μὲ ἴδιον ἀργύριον τῶν ἐπὶ κεφαλῆς των δούλων.

— Τί χρειάζεται λοιπὸν, ἠρώτησε, τρέμων διὰ νὰ ἐλευθερώω τὴν Μητέρα μου;

— «Τρεῖς χιλιάδες στατήρες.»

— Ἄλλὰ δὲν ἔχω περισσότερον τῶν δύο χιλιάδων... ἐφίβησεν.

Μία ἐλπίς ἦλθεν ἀμέσως εἰς τὸν νοῦν του· ἐστοχάσθη ὅτι μεταξὺ τῶν συνδούλων του, πολλοὶ εἶχον ὀλίγα χρήματα, ἐκ τῶν ὁποίων βεβαίως κανεὶς δὲν ἤθελε ἀρνηθῆ εἰς αὐτὸν νὰ τὸν δανείσῃ ἀσπάρια τινα. Οὕτως ἠλπίζεν ἴσως νὰ συναξῆ ὅσον τῷ ἔλειπεν ἀργύριον. Ἐτρέξε λοιπὸν πρὸς τὸν ἐπιστάτην ἀναχωρῶντα, καὶ μὲ φωνὴν ἰκετήριον τὸν εἶπεν· «ἐν τῷ ὀλίγῳ ἐπιτρέφω μὴ τοὺς 3000 στατήρας. Ἄλλὰ κάμετέ μοι τὴν χάριν ν' ἀναβάλετε τὴν ποινήν.

— Μάλιστα, μέχρι τῆς τετάρτης ὥρας σοὶ γίνεται ἡ χάρις.

Ὁ Ἄρβινς τὸν εὐχαρίστησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐναγκαλισθεὶς τὴν μητέρα του, ἀνεχώρησε κλαίων.

Ἐτρέξε δὲ ἀμέσως εἰς τὰ χρήματά του τὰ ὅποια ἠρίθμησε πάλιν διὰ νὰ ἴδῃ πόσα ἦσαν, καὶ τί τῷ ἔλειπε· καὶ τῷ ὄντι τῷ ἔλειπον χίλιοι στατήρες εἰς συμπλήρωσιν τῆς ποσότητος, ἧς τῷ ἐζήτηθη! κατέβη δὲ τότε εἰς τὸ κατοικητήριον τῶν δούλων, διὰ νὰ παρακαλέσῃ ἕκαστον αὐτῶν ὅπως ἔλθει εἰς βοήθειάν του. Ἄλλ' οὐδένα αὐτῶν ἤρθε· τὰ πάντα ἦσαν εἰς σύγχυσιν καὶ ταραχὴν ἐντὸς τοῦ οἴκου τοῦ Κορβίνου. Καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν δανειστῶν του, τῶν ὁποίων ἡ τοκογλυφία ἐπέσπευσε τὸν ἀφανισμόν του, ὁ νέος αὐτὸς πατριόκιος ἐγκατέλιπε τὴν κατοικίαν του, τὴν ὁποίαν κατέλαβον τῆς δικαιοσύνης οἱ ὑπηρεταί, εἶχον ἤδη τοιχοκαλλήθῃ αἱ περὶ ἐκποίησεως τῶν ἀνη-

κόντων αὐτῶ ἐν γένει πραγμάτων, τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας αἱ ἀποφάσεις ἄνωθι τῆς πύλης τῆς κατοικίας τοῦ Κορβίνου. Οἱ τοῦ Κρόνου ταμίαι, οἱ ὁποῖοι ἐμελλον νὰ διευθύνουν τὴν δημοπρασίαν τῶν πραγμάτων αὐτῶν εἶχον ἤδη φθάσει εἰς τὸν τόπον, ὡς καὶ ὁ ἀργυρολόγος, ὅστις ἐμελλε νὰ εἰσπράξῃ τὰ ἐκ πληστηριάματος χρήματα· καὶ ἤδη εἰδίδετο τέλος εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν πραγμάτων τοῦ Κορβίνου. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν δὲ ἐφθασε καὶ ὁ Ἄρβινς, κρατῶν εἰς χεῖράς του τὸ ἀργύριόν του, τὸ ὁποῖον εἰς τῶν δανειστῶν, ἐπιφορτισμένος παρὰ τῶν λοιπῶν διὰ νὰ ἐφορεύῃ εἰς τὸν πληστηριάσμον, ἀνεκάλυψε· «Τί φέρεται αὐτοῦ; τὸν ἠρώτησε, τὸ τέκνον.»

— Τὰ χρήματά μου, ἀπεκρίθη ὁ Ἄρβινς.

— Καὶ πόσα εἶναι αὐτά;

— Δύω χιλιάδες στατήρες.

— Καὶ αὐτὰ θὰ μᾶς χρησιμεύσουν εἰς τὴν ἐξόφλησιν τοῦ Κορβίνου, εἶπεν ὁ Ρωμαῖος ἀπλόων τὴν χεῖρά του εἰς τὸ ἀγγεῖον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὁ Ἄρβινς εἶχεν ἐναποταμιεύσει τὰς οικονομίας του.

— Τὰ χρήματα αὐτὰ εἶνε ἐδικὰ μου, ἐφώναζε τὸ τέκνον προσπαθῶν νὰ ὑπερασπισθῇ.

— Αὐτὰ ἀνήκουν εἰς τὸν δεσπότην σου, δοῦλε, ἀπεκρίθη ὁ δανειστής. Σὺ τίποτε δὲν ἔχεις ἴδιον, οὔτε αὐτὴν τὴν ζωὴν σου· ἀπόδος λοιπὸν τοὺς δύο χιλιάδας στατήρας, ἢ πρόσεχε καλὰ νὰ μὴ μαστιγωθῆς.

— Ποτέ! ποτέ! ἐκραύαγεν ὁ Ἄρβινς, σφίγγων ἐπὶ τοῦ στήθους του τὸν θησαυρόν του. Τὸ ἀργύριον αὐτὸ οἰκονόμησα βιάζων ἐμαυτὸν εἰς τὴν πείναν καὶ τὴν ἀγρυπνίαν· αὐτὸ εἶναι προωρισμένον διὰ τὴν ἐξαγορὰν τῆς μητρός μου, ἡ ὁποία σήμερον θέλει ὑποκύψει εἰς τὴν ποινήν τῶν φυγάδων, ἐὰν δὲν φέρω εἰς τὴν δέσποιναν αὐτῆς τοὺς τρεῖς χιλιάδας στατήρας. Μὴ μοῦ πάρετε, ὦ πολῖται τὸ ἀργύριον τοῦτο! ἀλλὰ ἀνδρῶν δὲν μοὶ ἀφίνετε αὐτὸ ὑπαγορευόμενον ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἀς σὰς κάμψῃ εἰς τοῦτο ἡ εὐσπλαγγυία! Καί, σεῖς μητέρας ἔχετε ὡς ἐμέ... ἔλεος... ἔλεος, ἰκετεύω ὑμᾶς γονυπετῶς! ὁ νέος Κέλτης ἐπescen εἰς τοὺς πόδας τῶν θησαυροφυλάκων τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ δανειστοῦ, ὅστις κινῶν τοὺς ὤμους αὐτοῦ πρὸς τοὺς κήρυκας ἐνευσεν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν πώλησιν· καὶ αὐτοὶ ἀμέσως πλητιάσαντες τὸν Ἄρβινς ἐπροσπάθουν νὰ τοῦ ἀραιρέσουν τοὺς δύο χιλιάδας στατήρας· τὸ δὲ τέκνον αὐτὸ μὲ ἀπειλάς καὶ μανειῶδεις κραυγὰς ἀντέκρουεν αὐτούς, ἀλλ' ἀδυνατῶν νὰ ἀνθέξῃ εἰς αἰδρας, κατέβληθη καὶ ἐσυλήθη.

Ἐσηκώθη μετὰ τοῦτο κατακονορισμένος καὶ λυσσῶν, καὶ τὰ ὄμματά του ἐφαίνοντο ὄπλον τι ἀναζητοῦντα διὰ νὰ κάμῃ χρεῖτι αὐτοῦ· ἀλλ' οἱ κήρυκες τὸν συνέλαβον πάλιν καὶ ἐκτὸς τῆς θύρας ἀπέβαλον κλείσαντες αὐτήν.

Ὁ Ἄρβινς ὡς μαινόμενος μὲ τὰς πυγμάς του τὴν κεφαλὴν του ἐτυπεν, ὡς νὰ ἐτιμώρῃ ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀδυναμίαν του· ἀλλὰ τὴν στιγμήν αὐτὴν πολλὰ ἐλαφρὰ χεῖρ τις ἠγγίξε τοὺς ὤμους του. Στραφεῖς δὲ βλέπει τὸν Νάφελ!

— Τί ἔχεις τέκνον μου; ἠρώτησεν αὐτόν.

— Τὴν μητέρα μου! ἐκράυγασεν ὁ Ἄρβινς εἰς τοῦ ὁποίου τὴν φωνὴν πνιγμένην ἀπὸ τὸν θυρὸν καὶ τοὺς λυγμούς, μόνον ἡ λέξις αὕτη διεκρίνετο.

Ὁ Ἀρμένιος ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ μὲ γλυκεῖς τινὰς λόγους καὶ τῷ διηγήθη πάντα τὰ διατρέξαντα.

— Παρηγορήσου, τὸν εἶπεν ὁ Ἀρμένιος. Τὰ χρέματα τὰ ἐδικά μου δὲν κατεσχέθησαν, ἀναβαίνουν εἰς τέσσαρας χιλιάδας στατήρας σοὶ τὰ δίδω ὅλα.

Ὁ Ἄρβινς ἐξεπλάγη εἰς τὸ ἄκουσμα αὐτὸ καὶ οὐτε τὰ ὦτά του ἐτόλμα νὰ πιστεύσῃ.

— Ἐλθέ, τὸν ἐπρόσθεσεν ὁ Νάφελ· ἔχω αὐτὰ παρακατατεθειμένα εἰς τινὰ ἀδελφόν μου κατὰ τὴν Σουδουρείαν ὁδόν, καὶ ἄς υπάγωμεν νὰ τὰ ζητήσωμεν.

Ὁ νέος Κέλτης ἠθέλησε νὰ τραυλίτῃ, προσφέρων αὐτῷ πρόπον τινὰ τὴν εὐχαριστήσιν του· ἀλλ' ὁ Ἀρμένιος τῷ ἐπέταξε σιωπῆν.

— Ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν ὁ εὐεργέτης προσφέρει ἀντανакλᾶ μᾶλλον εἰς ὄφελος αὐτοῦ, τὸν εἶπεν· διότι ὁ εὐεργετούμενος δὲν λαμβάνει παρὰ μίαν πρόσκαιρον καὶ γήινον βοήθειαν, ἐνῶ ὁ εὐεργέτης ἀποκτᾶ δικαιώματα εἰς τὰς αἰωνίους εὐδαιμονίας. Δὲν θέλω λοιπὸν ἀπὸ σὲ εὐχαριστήσεις, ἀλλ' ἀκολουθεῖ μοι.

Ἀμφότεροι δὲ ἀπῆλθον πρὸς τὸν παρακαταθηκάριον, τοῦ ὁποίου μὴ εὐρεθέντος εἰς τὴν οἰκίαν, ἠναγκάσθησαν ν' ἀναμείνουν τὸν ἐρχομόν· ἡ στενοχωρία τοῦ Ἄρβινς ἦτο μεγάλη κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ, διότι πολὺ ἐφοβεῖτο μήπως ἡ ὥρα παρέλθῃ· ἀλλ' ἔφθασε τέλος πάντων ὁ Ἰουδαῖος παρακαταθηκάριος τοῦ Νάφελ καὶ παραδοθέντων τῶν τεσσάρων χιλιάδων στατήρων εἰς τὸν νέον Κέλτην, ἔδραμεν ἀμέσως εἰς τὴν κατοικίαν τῆς Μετέλλας. Περῶν δὲ ἐμπροσθεν τοῦ ναοῦ τῆς Ἰουλίας ἐσῆκωσε τὰ ὄμματά του καὶ εἶδε τὴν κλειψίδραν ὅτι ἐδείκνυε τὴν τετάρτην ὥραν! Ἡ καρδιά τοῦ Ἄρβινς ἐπάγωσε! ἀλλὰ μὲ ἐν τίναγμα ἀπελπισμένον παραδοθείς εἰς τὸν δρόμον, διῆλθε τὸν φόρον, καὶ εἶδε τέλος τὴν θύραν τῆς Μετέλλας· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν ἐπάτει τὸ κατώφλιον τρομερὰ τις κραυγὴ ἀντήχησε· τὸ παιδίον κλονισθὲν ἔνεκα τούτου ἐστῆριξεν ἑαυτὸν εἰς τὸν τοῖχον. — Ἀργὰ φθάνεις, τὸν εἶπεν ὁ Μοργάνος, ὅστις τὸ ἐπερίμενεν εἰς τὴν εἴσοδον.

— Ποῦ εἶναι ἡ μήτηρ μου... ποῦ εἶναι, ἐφώναζεν ὁ Ἄρβινς.

Ὁ γέρονς Κέλτης λαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν ἔσυρεν εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου πλῆθος δούλων εὐρίσκοντο συνομιλοῦντες μὲ χαμηλὴν φωνήν, μεταξύ δὲ αὐτῶν ὁ σωφρονιστὴς ἔστεικεν ὀρθίως πλησίον εἰς πύρρον ἀναμμένον· ἡ δὲ Νόρβα ἔκειτο παρ' αὐτῷ γονυπετής!...

Ὁ Ἄρβινς ἔδραμε πρὸς αὐτὴν τὰς χεῖρας ἀνατείνων, ἀλλὰ μόλις τὴν εἶδε καὶ φρικαλέαν κραυγὴν ἐξεφώνησε· τὰ ὄμματά του ἐσκοτίσθησαν, οἱ πόδες του τρέμοντες δὲν ἐδυνήθησαν πλέον νὰ βαστάξουν αὐτὸν ὅστις λυποθυμῶν ἔπεσε πλησίον τῆς μητρὸς του.

Μετὰ δύο ὥρας, ἡ Νόρβα ἔκειτο ἡμιθανὴς ἐπὶ τῆς ψιάθου, ἥτις τὴν ἐχρησίμευεν ὡς στῶμα κρατοῦσα μὲ τὰς χεῖράς της τὰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ της· ὁ δὲ Μόρ-

γαν, μὲ τὴν κεφαλὴν ἐσκυμμένην καὶ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἴστατο ὀρθίως παρὰ τὸ προσκεφάλαιον.

Ἡ ἀθλία μήτηρ αἰθανομένη παρ' αὐτῇ τὸν υἱὸν της, ἐκράτει τὰ δάκρυά της, κάποτε ἐφαίετο ὑπομειδιῶσα, ἀλλὰ τὸ μείδιγμα αὐτὸ ἦτον ἰκανὸν νὰ συγκινήσῃ καὶ τὰς πλέον σκληρὰς καρδίας. Τὸ μέτωπόν της ἐτυλίσσετο μὲ πανίον λινόν, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐφαίετο τρέχον μελανὸν αἷμα· τὰ βλέφάρά της ἐξοδημένα ἀπὸ τοὺς πόνους δὲν ἐδύναντο ν' ἀνοίξουν, καὶ ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ λευκανθέντα χεῖλη της ὀδυνηρῶς πως σφυρίζουσα.

Ὁ Ἄρβινς ὅλος θυτισμένος εἰς τὴν ἀπελπισίαν, ἐκράτει μολαταῦτα τοὺς λυγμούς του ἀπὸ φόβου μὴ προσθέσει νέας πικρίας εἰς τὴν μητέρα του· ἀλλ' εἰς τὸ διάστημα τῶν ὀλίγων ὥρων, καθ' ἃς εὐρίσκετο παρὰ τῇ μητρὶ του τηρόμενος ἡ κυριεύσασα αὐτὸν θαυμάτη λύπη εἰς τὸ πρόσωπόν του βαθυτέρας ρυτίδας ὑπέσκαψεν ὡς ἂν ἤθελε νοσῆ μακρυτάτην τινὰ καὶ βαρεῖαν νόσον. Κύπτων πάντοτε ἐπὶ τῆς κοίτης τῆς Νόρβας ἐπαρτήρει μὲ περίφοβον βλέμμα ἕκαστον κίνημα αὐτῆς, ἐξέτεξε τὴν ὠχρότητά της, καὶ ἤκουε τὴν ἀσθενοῦσαν ἀναπνοήν της.

Ἐξαφνὰ ἡ Νόρβα τείνει τὰς χεῖρας της καὶ ἐπροσπάθησε τρόπον τινὰ νὰ καθήσῃ. — Ἄρβινς! ἐψυθίρισεν αὕτη, ποῦ εἶσαι!... αἱ χεῖρες σου... δὲν αἰσθάνομαι, πλέων αὐτάς. Ἄ! σφίξε με εἰς τὴν καρδίαν σου... Μὴ μὲ ἀφήσης Ἄρβινς... δυστυχὲς τέκνον μου...

Ἡ κεφαλὴ της πάλιν ἐκλινεν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ υἱοῦ της. Διὰ μίαν στιγμήν τρομερὰν σιωπὴν ἐκράτησεν... Ὁ Ἄρβινς ἐστατικὸς γενόμενος δὲν ἐτόλμα ν' ἀναβλέψῃ.

— Μήτηρ μου! ἐξεφώνησεν αὐτὸς μὲ φωνὴν τεταραγμένην.

— Αὐτὴ πλέον ἀπῆλθεν εἰς ἐντάμωσιν τοῦ Μενροῦ, ἐψυθίρισεν ὁ Μόργαν.

Τὸ τέκνον ἀνεσῆκωσε τότε ἀμέσως τὴν κεφαλὴν τῆς Νόρβας, ἀλλ' αὕτη πάλιν ἔπεσε πρὸς τὰ ὀπισθεν ἀναίσθητος καὶ ἄψυχος. Ἐμεινε λοιπὸν ὁ Ἄρβινς ὀρφανός! τοῦ ὁποίου ὑμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν μὲ κανένα τρόπον τὴν ἀπελπισίαν, διότι ἐν πρώτοις αὐτὸν τὸν ἴδιον εὐεργέτην ἐξέπληξε. Τὸ τέκνον τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αὐτῆς τόσας συγκινήσεις ἐλαθεν, ὥστε αἱ δυνάμεις του εἶχον πλέον ἐξαντληθῆ.

Φλογώδης τις πυρετὸς ἐδωσκεν αὐτὸν, καὶ τὴν κεφαλὴν του ὡς μὴν ὑπάρχουσαν πλέον ἠθάνετο, καὶ δι' ὀλίγας στιγμὰς ἡ λύπη του ἦτο σχεδὸν ὡσπερ μανία· ἀλλ' ἡ ἐξάντλησις τῶν σωματικῶν καὶ νοερῶν ἀναγκῶν του ἔφερεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἀνάπαυσιν τινὰ.

Ὁ Μόργαν, ὅστις δὲν τὸν εἶχεν ἐγκαταλείψει, ὠφελέθη ἀπὸ τὴν στιγμήν αὐτὴν διὰ ν' ἀνακαλέσῃ εἰς αὐτὸν τὸ θάρρος.

— Αὐτοὶ ἐρόνευσαν τὴν μητέρα σου, τῷ εἶπε μὲ χαμηλὴν φωνήν. Περιττὰ εἶναι τὰ δάκρυα καὶ ἀνωφελῆ· ἄς φροντίσωμεν κάλλιον νὰ ἐκδικηθῶμεν.

— Νὰ ἐκδικηθῶμεν! ἐπανάλαβεν ὁ Ἄρβινς! καὶ τί χρειάζεται πρὸς τοῦτο νὰ κάμωμεν;

— Ν' ἀναλάβης τὰς δυνάμεις σου, καὶ νὰ μ' ἀκολουθήσης ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς.

— Ὁ νέος Κέλτης μὲ ἐν πῆδημα ἐσηκώθη.

— Ἄς ὑπάγωμεν, εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχῃς ὑπομονὴν, ἀπεκρίθη ὁ γέρον· ἀλλὰ μὴ φοβοῦ, ἂν καὶ ἀργοπορήσῃ ἡ ἐκδίκησις δὲν θέλει εἶνε ὁμοῦς ὀλιγώτερον τρομερά.

Μολαταῦτα ἐξ ἐξηγήθη τὰ πάντα πρὸς τὸν νέον Κέλτην ἀφορῶντα τὸ σχέδιον τῶν δούλων τὸ ὁποῖον μάλιστα εἰς αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἤνοιγε τὸ πρῶτον στάδιον τῆς ἀπελπισίας, ὅπου ἀπερασίθη, τὸ μὲν πῦρ ἀπαταν τὴν πόλιν, ἢ ἀποτεφρώσῃ, πᾶν δὲ ὅτι τὸ πῦρ ἤθελε φρεισθῆ ἢ μάχαιρα τῶν δούλων νὰ μὴν ἀφήσῃ.

Τὸ τέκνον ἤκουσε μὲ ἀγρίαν τινὰ χαρὰν ὅλας αὐτὰς τὰς λεπτομερείας αἱ ὁποῖαι τῷ ὑπόσχοντο πλήρη ἰκανοποίησιν εἰς τὸ ὅποιον ἔτρεφε μίσος. Ἀνατεθραμμένον μὲ τὰς ιδέας τοῦ ἔθνους τὸ ἐπίστευεν ἀδιστακτικῶς ὅτι ὅλοι αὐταὶ αἱ αἰμοσταγεῖς θυσίαι, ἤθελον εὐχαριστήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς Νόρβας. Ἡ χυτὴ λοιπὸν τοῦ ρωμαϊκοῦ αἵματος ἦτον ἀπόδειξις τῆς πρὸς τὴν μητέρα τοῦ φιλοστοργίας, διότι εἰς τὴν ἐκδίκησίν του δὲν ἐθεώρει ὡς μίαν εὐχαρίστησιν προσωπικῆν τοῦτο, ἀλλ' ὡς καθήκον καὶ ὡς ἱερὸν τινα ἐξιλέωσιν.

Ἡ ιδέα λοιπὸν ὅτι ἐμελλεν οὕτω νὰ εὐχαριστήσῃ τῆς μητρὸς του τὴν ψυχὴν, ἔφρεν εἰς αὐτὸν τὰς δυνάμεις του, ἐπνίξε δὲ τὴν λύπην του εἰς τὰ βίθη τῆς καρδίας του, καὶ ἀνυπομονῶς ἀνέμενε τὸ σῦνθημα, τοῦ ὁποῖου τέλος πάντων ὀδοθέντος, ὅλοι οἱ δούλοι εἰς τὸν Φόρον ἐπήδησαν μὲ ἀναμμένους ὄσθα ἀνά χεῖρας· ἀλλὰ τοῦ κινήματος τούτου εἶχον γινῶσιν οἱ ὑπατοί, οἱ ὁποῖοι καὶ τὰ κατάλληλα μέτρα ἐν καιρῷ ἔλαβον. Δὲν ἤργησαν λοιπὸν οἱ ἀποστατήσαντες αὐτοὶ δούλοι νὰ περικυκλωθοῦν ἐν τῷ ἄμα.

Οἱ περισσότεροὶ ἐβρίψαν τὰ ὄπλα καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἐζήτησαν τὴν σωτηρίαν των. Μόνοι Κέλται τινες καὶ Γερμανοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἠριθμοῦντο ὁ Μόργαν καὶ ὁ Ἄρβινς, ἐπροσπάθησαν ν' ἀνισταθῶσιν· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πλήθους καταβαλλόμενοι ἄπαντες ἔπεσαν προσδαλλόμενοι κατὰ μέτωπον, καὶ περικυκλωμένοι ὄντες ἀπὸ τὰ πτώματα τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ Μόργαν καὶ ὁ Ἄρβινς, ἐσηκώθησαν ἡμιθανεῖς ἀπὸ τὴν αἱματοσταγὴν αὐτῆν κοίτην· ἐπειδὴ δὲ ἤλπιζον διὰ τῆς εξετάσεως αὐτῶν ν' ἀποκαλύψουν ἀλήθειαν τινα, ἐβρίψαν αὐτοὺς εἰς χωριστὰ δεσμοκτήρια, ὅπου διετάχθη νὰ γενῆ ἡ ἐπισκεψίς τῶν πληγῶν των. Καὶ οἱ δύο δὲ ἀνέζησαν· ἀλλ' οὔτε ἡ ἀνάκρισις οὔτε τὰ βασανιστήρια ἐδυνήθησαν νὰ βιάσων αὐτοὺς εἰς προδοσίαν τῶν συννόχων των. Οἱ δῆμοι τῶν ἐδιάστησαν νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἥτιαν τῶν ἀπέναντι τῶν δύο αὐτῶν Ἀρμορικανῶν τοὺς ὁποῖους ἐβρίψαν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν εἰρκτὴν ὅπου ἐβρίπτοντο συνήθως ὅσα θύματα ἦταν προσδιωρισμένα εἰς βρορὰν τῶν θηρῶν.

Ἀνταμωθέντες ὁ Μόργαν καὶ ὁ Ἄρβινς, ὁ εἰς εἰνεα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἕτερον σιωπηλῶς καὶ ἐκάθησαν πολλὰ πλησίον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου. Καὶ οἱ δύο

εἶχον ἀπατηθῆ εἰς τὴν τελευταίαν τῶν ἐλπίδα, καὶ οἱ δύο ἐμελλον ν' ἀποθάνουν! σιωπῆ βραβεῖα ἐπεκράτει ἐφ' ἰκανὴν ὥραν.

— Ἡ μήτηρ μου θὰ μείνει ἀνεκδίκητος· εἶπε τέλος πάντων ὁ Ἄρβινς σκυθρωπάζων.

— Οἱ θεοὶ μας οὕτως ἠθέλησαν, ἀπεκρίθη ὁ Μόργαν.

— Τί εἶναι λοιπὸν οἱ θεοὶ σου; τὸν ἀπεκρίθη πολλὰ πικρὰ ὁ υἱὸς τῆς Νόρβας. Αὐτοὶ οὔτε εἰς τὴν πατρίδα μας ἐδυνήθησαν νὰ μᾶς ὑπερασπισθοῦν, οὔτε εἰς τὴν δουλείαν μας νὰ μᾶς προστατεύσουν. Τοιούτους ἀδυνατοὺς Θεοὺς δὲν ἠξέσωρα διατί πρέπει νὰ τοὺς λατρεύωμεν; Ἄν ἦναι δὲ ἰσχυροὶ διατί μᾶς ἐγκατέλιπον; Οἱ θεοὶ τῆς Ῥώμης εἶναι οἱ μόνοι ἀληθινοί, διότι αὐτοὶ μόνοι διατηροῦν τὰς ἐλευθερίας.

— Ἄς ἐπικαλεσθῶμεν λοιπὸν αὐτούς! εἶπεν περιφρονητικῶς ὁ Μόργαν· ἀλλὰ νομίζεις ὅτι αὐτοὶ ἀκούουν τὴν φωνὴν ἐνὸς δούλου; Αὐτοὶ μόνον εἰς τοὺς δεσπότης ἐπίδαφιλεύουν τὰς χάριτάς των. Δι' ἡμᾶς, ἐπειδὴ μᾶς παρεδωκαν εἰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων δὲν εἶναι θεοί, ἀλλ' ἐχθροὶ μας.

— Οὕτω λοιπὸν, ἐπανελάθεν ὁ νέος Κέλτης, δλόκληρος ὁ κόσμος δὲν θέλει ζῆ παρὰ διὰ νὰ χρησιμεύῃ ὡς φορητὸν ζῶον μιᾶς μόνης πόλεως! Ἄ! διατί λοιπὸν τότε νὰ γεννηθῶμεν; διατί οἱ γονεῖς εὐσπλαγχνιζόμενοι τὰ τέκνα των δὲν ἀποπνίγωσιν αὐτὰ μόλις ἰδοῦν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου; Ὅποιος λοιπὸν κοκὸς δαίμων ἐποίησε τὴν γῆν, ἐὰν αὐτὴ διὰ παντὸς μέλλῃ νὰ ὑπάρχῃ κατοικήθηρον τῆς ἀδικίας καὶ δουλείας.

— Ἡ βασιλεῖα τῆς ἐρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας πλησιαζῆ, εἶπε φωνῆ τῆς γλυκεῖα.

— Ὁ Ἄρβινς ἐξεπλάγη ἀκούων αὐτὴν καὶ ἀνασηκώσας τὴν κεφαλὴν του εἶδε τὸν Νάφελ.

— Καὶ σὺ ἐνταῦθα ἐρώναξες... συνώμωσας λοιπὸν καὶ σὺ κατὰ τῶν τυράννων;

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρμένιος· κατεδικάσθη ἀπ' αὐτοὺς διὰ νὰ παραδοθῶ βρορὰ εἰς τὰ θηρία μόνον διότι λατρεύω ἕνα θεόν, ἀλλὰ θεὸν ὁποῖον σὺ ἀμέσως ἤθελες ἐπιθυμῆται.

— Τι θέλεις νὰ εἰπῆς μὲ τοῦτο;

— Εἶμαι χριστιανός.

Ὁ Ἄρβινς ἐκύταξε τὸν Νάφελ μὲ περιέργειαν, διότι πολλάκις ἤκουσε νὰ προφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ μὲ περιφρόνησιν. Τὴν θρησκείαν αὐτὴν ἀπέδιδον εἰς τοὺς κηκούργους καὶ ἀθλίους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔλεγον ὅτι αὐτὴ δὲν ἦτον ἄλλο παρὰ μῦθος τις ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν προελθὼν καὶ μόνον τῶν ὄχλων τοὺς μικροτέρους ἀνθρώπους δυνήθει ν' ἀποκλανήσῃ, καθὼς καθὲ νέον πρᾶγμα ἐδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο.

— Ἐὰν ὁ θεὸς σου ἦναι καλός, εἶπεν ὁ υἱὸς τῆς Νόρβας, θεσπιάως δύναμιν δὲν ἔχει, διότι σὲ ἐγκαταλιμπάνει εἰς τοὺς ἐχθρούς σου!

— Ὁ θεὸς μου μὲ ἀγαπᾷ, ἀπεκρίθη ὁ Νάφελ· θέλει νὰ μὲ μεταχειρισθῆ ὡς ὄργανον εἰς ὑποστήριξιν τῶν νόμων του· ἕκαστος πιστὸς ἀποβιήσων διὰ τοῦ αἱματὸς του αὐξάνει τὴν νέαν αὐτὴν θρησκείαν. Βλέποντες τόσους μάρτυρας νὰ πίπτουν θύματα καὶ νὰ φω-

νάζουσαν ὅτι εἶνε χριστιανοί, ἐρωτῶσι τί σημαίνουν αἱ λέξεις αὐταί; αἱ ὁποῖαι διδάσκουν ἕκαστον ν' ἀποθνήσκη ἐκούσιως καὶ συγχωρῶν τοὺς θημίους του.

— Καὶ τί θά εἶπῃ τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ Ἄρβινς.

— Τοῦτο σημαίνει ὅτι πιστεύομεν εἰς ἕνα καὶ μόνον Θεόν, δημιουργόν τῆς γῆς διὰ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ζῶσιν ὡσπερ ἀδελφοί. Ὅλοι δὲ αἱ ψευδεῖς θεότητες αἱ ἤδη λατρευόμεναι ἐντὸς ὀλίγου καταπίπτουν, διότι αὐταὶ δὲν εἶναι, εἰμὴ σύμβολα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. Θέλει μόνος μείνει ὁ θεὸς ὅστις ἐπὶ πάντων ὡσπερ ὁ ἥλιος ὑπάρχει.

— Καὶ τί διδάσκει ὁ νόμος αὐτοῦ; ἠρώτησεν ὁ Ἄρβινς.

— Τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀδελφότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τὴν εὐδαιμονίαν ἔλων, καὶ τὴν αὐταπάρνησιν ἐκάστου. Οἱ ἀγιώτεροι, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του, δὲν εἶναι οἱ εὐδαιμονέστεροι, ἀλλ' οἱ πάσχοντες ἔρχεται δὲ νὰ καταστρέψῃ τὴν βίαν καὶ νὰ κατασυντριπῇ τὰ δεσμά, ὄχι δι' ἐπαναστάσεων, ἀλλὰ διὰ τῆς διδασκαλίας· ἐλεύσεται ἡμέρα, καὶ ἤδη εἶναι ἐγγύς, καθ' ἣν ἡ ἰσότης τῶν ἀνθρώπων θέλει κηρυχθῆ, διότι ὁ χριστιανισμὸς δὲν εἶναι δοξασία τις, ἀλλ' εἶναι ὁ ἀνθρώπινος νόμος, τὸ πνεῦμα τοῦ μέλλοντος· εἶναι νέα τις ἐποχὴ κηρυγμένη εἰς τὸν κόσμον.

— Καὶ ἡμεῖς δὲν θά ἰδῶμεν αὐτήν; εἶπεν ὁ υἱὸς τῆς Νόρβας.

— Καὶ τί πρὸς τοῦτο; ἡ γῆ δὲν εἶνε παρὰ τόπος πρόσκαιρος. Μάλιστα οὕτω μεταρρυθμισθεῖσα ἡ γῆ ἀπὸ τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ δὲν θέλει εἶναι παρὰ ἡ σκία καλυπτεροῦ τινὸς κόσμου, ὅπου κατὰ τὰ ἔργα του ἕκαστος θέλει ἀνταμειβθῆ.

— Καὶ ποῖος μᾶς φέρει εἰς τὸν νέον αὐτὸν κόσμον; ἠρώτησεν ὁ Ἄρβινς.

— Ὁ θάνατος! ἀπεκρίθη ὁ Νάφελ. Ὁ Ἄρβινς πρὸς μικρὸν ἐσιώπησεν, διότι οἱ λόγοι τοῦ Νάφελ τὸν συνεκίνησαν πολὺ θαθέως.

Ἡ τοιαύτη ἀπροσδόκητος ἀποκάλυψις τὸν ἔφερεν εἰς μυρίους στοχασμοὺς ἐν οἷς λαμπρότερον τῶ παρουσιάσθη καὶ ἀκτινοβόλον τὸ φῶς τῆς ἀληθείας· καὶ τῷ ὄντι οὐδέποτε εἰς τὸν νοῦν του εἶχε παρουσιασθῆ τοιαύτη μεγάλη ἰδέα, τόσο ὠρσία, καὶ τόσο παρηγορητικὴ. Ἐσύγκρινε τὴν θρησκείαν αὐτήν, ἣτις εἶναι θεμελιωμένη εἰς τὴν ἰσότητά μετὰ τὰς βραβείους διδασκαλίας τοῦ Μωργάνου, καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῶν θεῶν του, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐγκατελίμπνον εἰς τὸν βυθὸν τῶν δυστυγιῶν του, μετὰ τὴν γενναϊότητα τοῦ θεοῦ τῶν χριστιανῶν, ὅστις πρὸς ἀποζημίωσιν τῆς ζωῆς τῶν ἐδάικνε τὴν μετὰ θάνατον αἰωνιότητα, ὅπου ἀρχεται ἡ βασιλεία τοῦ δικαίου.

— Οὕτως, ἐπανελάβεν ὁ Ἄρβινς, ἀφ' οὗ ἐσκέπη ἐφ' ἱκανόν, τὸ θρησκευμὰ σου ἐγκαθιδρύει ἐδῶ κάτω τὸν νόμον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπειδὴ πᾶσα ἀνθρώπινος πᾶξις εἶναι ἀτελής, ἐπόσγεται ἄλλην τινὰ ζωὴν ὅπου θέλουν ἐπανορθοῦσθαι τὰ ἀδικήματα, ὅπου εἰ κακοῦργοι θέλουν παιδεύεσθαι, καὶ ὅπου οἱ θλιβόμενοι θέλουν παρηγορεῖσθαι. Ἐκεῖ, θέλει εὐρίσκεσθαι μετὰ ὅλην τὴν ἐντέ-

λειαν ὅ,τι ὁ Νόμος τοῦ Χριστοῦ δὲν δύναται ἐνταῦθα μεταξὺ τῶν ζώων νὰ ἐγκαθιδρύῃ εἰμὴ ἀτελῶς πῶς, καὶ ἡ ὑπαρξις τοῦ οὐρανοῦ θέλει διαρκεῖ ἐπανορθοῦσα τὴν ὑπαρξιν τῆς γῆς.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Ἄρβινς, καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ μαρτυρήσωμεν περὶ τούτου καὶ νὰ διασαλπίσωμεν τὴν ἀλήθειαν, διότι ἐγνωρίσαμεν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ κόσμου ἔλου, καὶ ν' ἀναγγεῖλωμεν πίπτοντες εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὴν καλὴν αὐτὴν ἀγγελίαν εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

— Νάφελ! ἐφώνησεν ὁ Ἄρβινς ἐγειρόμενος θέλω καὶ ἐγὼ νὰ ἀποθάνω χριστιανίως.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀγγελίαι τοιχοκολλημέναι εἰς εἰς τὰ δημόσια καταστήματα ἀνήγγειλον τὸ θέαμα τὸ ὅποιον προπαρεσκευάζεν ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τὸν λαόν· τὰ πλήθη εἰσέπιπτον εἰς τὸ ἀμφιθέατρον καὶ κατελαμβάνον ἀνεπαισθήτως ὅλας τὰ βαθμίδας ὡς πλημμυρίτις, δούλοι κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας ἰσοπεδωτήρια (satea) μετὰ τὴν κεφαλὴν γομῆν καὶ τὸ δουλικὸν περιβεβλημένοι ἱμάτιον περιεπάτουσαν πολὺ ἀργὰ ἐνώπιον τῶν θόλων.

Ἐφέρθησαν οἱ καταδίκαι· περὶ τοὺς διακοσίους σχεδὸν καὶ εἰς τὴν πρώτην σειρὰν διεκρίνοντο ὁ Νάφελ καὶ ὁ Ἄρβινς ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τὸν Μόργαν τὴν κεφαλὴν ὑψωμένην ἔχοντα καὶ τὰ ὄμματα ἤσυχα.

Περῶντες ὅλοι ἐνώπιον τοῦ θεωρίου τοῦ αυτοκράτορος ἔκλιναν τὰς κεφαλὰς των ἐκκωνοῦντες, κατὰ τὴν συήθειαν « Καίτηρ σὲ ἀσπάζονται οἱ μέλλοντες ἀποθανεῖν ». Ἐφθασαν δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀμφιθέατρο ὅπου ἐλύθησαν τὰ δεσμά των· οἱ δὲ ῥαβδοῦχοι μετὰ ταῦτα σὺν τοῖς δούλοις καὶ τοῖς θηριοφύλαξι ἀπεσύρθησαν.

Σιωπὴ βριθεῖα ἐπεκράτησε δι' ὀλίγην ὥραν καὶ οἱ ἐν τῷ θεάτρῳ τὰς κεφαλὰς των τείνοντες ἐπὶ τὰ πρόσω προσήλωναν τὰ βλέμματά των ἐπὶ τῆς πλατείας. Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Ἄρβινς ὁ Νάφελ μετὰ στενωρίαν φωνῆν, ἐκραύγασε « Ῥωμαῖοι! ὁ θεὸς τῶν χριστιανῶν εἶναι ὁ μόνος ἀληθὴς θεός· ἐγὼ καὶ τὸ τέκνον τοῦτο ἀποθνήσκομεν ὁμολογοῦντες τὸ ὄνομα του ».

Ἀκρόμην δὲν εἶχε τελειώσει, καὶ χίλιοι ἀντήχησαν βρυχηθμοί. Ἀπὸ τοὺς θόλους ἀνοιχθέντας ἐπήδησαν ἐπὶ τῆς πλατείας τὰ θηρία.

Οἱ πλείστοι τῶν κατιδίκων διεσκορπίσθησαν· ἀλλ' ὁ Ἄρβινς μετὰ τοῦ Νάφελ γονυπετεῖς ἐσῆκωσαν τὰς χεῖράς των πρὸς τὸν οὐρανόν. Τότε δὴ τότε ἤρχισε τρομερὰ συμπλοκὴ! ἀλλ' ἡ κόμης ἐγειρομένη δὲν ἤργησεν ὡσπερ νέφος νὰ καλύψῃ τὴν σκηνήν, διεβλέπετο μόνον ἡ φυγὴ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἠκούοντο κραυγαὶ καὶ ἐκτεταμένοι μυχθηθμοί· ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήως τὰ πάντα κατέλαβε σιωπὴ, καὶ τότε ἤδη τὸ ἐγεροθὲν νέφος τοῦ κονιροῦ διεσκορπίσθη, δὲν ἐφαίνοντο πλέον εἰμὴ ἄρκτοι, τίγρεις καὶ λέοντες ὀκλαζόντες καὶ τὴν κοιλίαν των ἐντὸς τοῦ αἵματος ἔχοντες βυθισμένην νὰ καταβροχθίζωσιν ὅ,τι ἔμεινε ὑπόλοιπον ἀπὸ τὰ πτώματα.